

LAPSZEMLE

EXLIBRIS UUTISET 1/2011. A finn exlibris társaság újságjának új szerkesztője van, Olli Ylönen személyében, az új titkár Lea Purhonen. Melegen búcsúztatják a régi szerkesztőt és titkárt.

Megemlékezést közölnek a tavasszal elhunyt Eva-Maria Ylönenről (1926-2011), aki 1946 óta készített exlibriseket. Gyűjtő is volt, és számos kongresszuson is részt vett.

Az egyik cikk Simo Hannuláról, az egyik legsikeresebb finn exlibris művészről szól, aki 1993-ban „megnyert egy Erkel Ferenc” versenyt. A *Kisgrafika* olvasói talán emlékezni fognak arra, hogy ki írta ki ezt a versenyt, és mivel nyert a művész (erre nincs utalás a cikkben).

L'EX-LIBRIS FRANÇAIS 2011. első két trimesztere. Ez a gyönyörű kivitelezésű folyóirat már 73 éve jelenik meg, olyan jó ilyesmit olvasni...

Rövid sajtószemléjünkben megemlítik, hogy a *Kisgrafika* 2010/4 száma leközzölte Michel Jamarnak dr. A. Lerperger számára készített rézkarc exlibrisét!

A vaskos szám Jan Brito, a „breton Gutenberg” emlékének szentelt exlibris pályázatról számol be. A Pipriac-ból, egy kis breton városkából származó nyomdász életét és szülővárosát cikkek mutatják be. A versenyen első helyezéseket elért hét legjobb alkotásnak és szerzőiknek egy-egy teljes oldalt szentelnek. Utána hosszú oldalakon közlik az említésre érdemes exlibriseket a pályázat anyagából, köztük a nyírbátori

Nagy László Lázár fametszete, X2, 130×75

Havasi Tamásét és a ceglédi Nagy László Lázárét. Több lappal szerepel a szlovéniai Salamon Árpád is.

Nagyon érdekes módon leközzik a „Salon des refusés”-t, azaz azokat az exlibriseket, amelyek vagy a nem megfelelő témaválasztás vagy a nem megfelelő technika miatt nem kerülhettek elbírálásra! Itt a mezőtúri Éles Bulcsú három lapjával találkozunk, aki a zsűri szerint nem a kiírásnak megfelelő témákat dolgozott fel.

EXLIBRIS ABOENSIS 2011/2 No 74. Ez a lap is elbűcsűzik Eva-Maria Ylönen (1926-2011) exlibris művésztől. Található benne egy cikk, amely Jorga Ferenc erdélyi művész fametszetű naptárait mutatja be, két illusztrációval.

A téma szerinti gyűjtést előmozdító rovatban a várakat bemutató exlibrisekkel foglalkozik az újság. A hátsó belső borítón így találhatjuk meg Kertes-Kollann Jenő 1970-es évszámot viselő, Halászbástyát ábrázoló, Erich Kuiv számára készített exlibrisét.

A 26. oldalon a KBK újságunkra hivatkozva a szegedi KBK 50. évfordulójáról írnak pár sort, az illusztráció Hans Hornhaver Rác Mária számára készített exlibrise. Sajnos az angol nyelvű tartalomjegyzék ezt a kis cikket „átugorja”, a finn szövegből nem tűnnek ki a részletek...

BOEKMERK 2011/35. A belgák nagyon szép folyóiratában folytatódik a modern belga exlibris története, bemutatják a Sint-Niklaas exlibris és kisgrafika pályázat nyertesait. Megjegyzik, hogy jó ötlet volt kisgrafikára is kiterjeszteni a pályázatot, de azt is, hogy a beküldők több mint 50 százaléka nem ragaszkodott a megadott témához. Sajnos nem tudom kihámozni a szövegből, mi is volt a pályázat témája. Úgy látszik, vannak, akiknek valóban csak a részvétel a fontos, hiszen a francia társlap is erről panaszkodott...

Még mindig közölnek beszámolókat az isztambuli kongresszusról is.

Az egyik rovatban szenvedélyes gyűjtők is megszólalnak, most a Thea Winter, Tjalling Vogelvanger páros, akik általában jelen vannak a fontosabb találkozók.

Bánkiné Fery Vera

SELCEXPRESS Schweizerischer Exlibris Club Nr. 82. December 2010. Marianne Kalt újról üdvözlését követően Gottfried Keller (1819-1890) halálának 120. évfordulójáról ír, megemlítve, hogy kevés ex libris kapcsolódik hozzá.

Egy másik cikk Gustav Adolf Keh (1872-1937) fotográfus, rézmetsző és költő két ex librisét közli elemzéssel s a poéta versével együtt.

Hosszabb tanulmány szól a bányászok védőszentje, Szent Borbála életéről és mártírságáról, az egyik leg-hosszabb svájci alagút építése apropóján. A segítőszentek egyikét a bányászokon kívül számos terület, tevékenység tekinteli támogatójának; toronnyal ábrázolt figurája ex libriseken is megjelenik.

A másik hosszabb írás Lev Tolsztoj halálának 100. évfordulója kapcsán készült. Bemutatja a nagy író legfontosabb műveit és életét, néhány kvalitásos – köztük Kalasnyikov – kisgrafikával illusztrálva.

Igen érdekes és szemléletes tekintve elsősorban a könyvtárosok, antikváriusok figyelmébe ajánlott az a cikk, amely a régiségpiacokon, antikváriumokban felbukkanó, ex librisekkel jelölt könyvek között szemléz. Nemcsak érdekes ex librisek

kerülnek elő ezekből, hanem az egykori könyvtárakra, tulajdonosokra is következtethetünk általuk.

A gyűjtőket közelebről érintő társulati és személyi hírekben túl a szemlében a Kisgrafika 2010/3. számát is ismertetik

SELCEXPRESS Schweizerischer Exlibris Club Nr. 84. Juni 2011. Minthogy 2011-ben a svájci ex libris-gyűjtők találkozója Schaffhausenben lesz, ezért Marianne Kalt sora veszi a Schaffhausenhez kötődő művészeket: Arnold Oechslin (1885-1960) mellett (rőla az évkönyvben lesz szó) Philipp Dammköbler (1871-1924) és Jean-Jacques Volz (1928) művészetét elemezve és illusztrálva.

Egy kiállítás – Darwin und Coco címmel; papagáj és mopszi az ex libriseken, W. Wissing és G. Hartmann gyűjteményéből; helyszín: Mönchengladbach – apropója révén pedig hosszabb írást olvashatunk a Hartmann gyűjteményről és a papagájos ex librisokról.

Heinz Decker megismertet bennünket az ellentmondásos egyéniségű költő, Gottfried Benn portréival néhány ex librisen keresztül, melyek hűen visszaadják a poéta mélyen gondolkodó, elégikus-filozófikus természetét és életének tragikumát.

A lapban közlik a Nobel-díjas német író, Thomas Mann ex librisét, melynek történetére a cikkben dr. Elke Schutt-Kehm világít rá. A német könyvművészet és grafika kiemelkedő egyénisége, Emil Preterorius 1919-ben illusztrálta Th. Mann „Herr und Hund” című művét, s lényegében ez a kötet adta meg az ex libris fő motívumát. Ez a hónap ex librise volt a mainzi Gutenberg Museumban.

A gyűjtőknek és kutatóknak ugyancsak tanulságos cikk, mely az író és kutató házaspárról, több alapvető ex libris könyv írójáról, Andreas és Angela Hopfról szól, életrajzi adatokkal. Megjelent könyvek címei szerepelnek a listában, s néhánynak a címlapját is közli a lap.

A hírek között örömmel fedeztünk fel több magyar vonatkozásút is. Herbert Schwarz gyűjteményéből öszszel kiállítás nyílik Kronach testvérvárosa, Kiskunhalas gimnáziumában, 2011 őszén.

Memmingenben, az ábécé-kiállításon (2011. július 31-ig nyitva) szerepelt gyűjteményével a svájci és magyar ex libris gyűjtő-egyesület aktív tagja, Vermes Júlia. Ábécéskönyvek, könyvobjektok mellett tipográfiai ex libriseket is kiállított.

Bemutatván röviden a Kisgrafika 2011/1-es számát, a svájci társaság gratulál és külön köszönetet mond 90. születésnapja alkalmából Soós Imrének, hogy éveken át ismertette kiadványukat a magyar olvasóknak.

MITTEILUNGEN der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft Neue Folge 66. Jahrgang Nr. 2. August 2011.

Két, 70. életévét betöltő alkotó bemutatása:

- Prof. Werner Pfeiler, aki mint rézmetsző, az osztrák, illetve a világ egyik jelentős bélyegtervezőjeként lett elismert: művei 12 alkalommal kapták meg a világ legszebb bélyege elismerést. Sőt, az évszázad legszebb bélyege tervezőjének kijáró díjat is magáénak mondhatja. Mintegy 140 ex librist alkotott, magas színvonalon, technikai tökélyel.
- Az orosz születésű Victor G. Schapiel számára egyetlen grafikai technika sem idegen. Sokrétű életművéből válogatást nyújt néhány ex libris és a cikket lezáró irodalomjegyzék.

Ismertetést olvashatunk a DEG (Deutsche Exlibris Gesellschaft) társulati napjáról és ezzel kapcsolatban a meghirdetett

pályázatokról. Pályázatot hirdettek ugyanis a könyvbe illeszkedő, a könyv méretéhez alkalmazkodó ex libris megalkotásáról, s ezzel kapcsolatban Bercht Angerdorfer „Quo vadis?” című írásában felveti az örök polémiát az ex libris megfelelő méretéről. Arra a következtetésre jut, hogy nem szükséges méretek közé szorítani a műalkotást.

Végezetül születésének 100. évfordulója alkalmából Maria Bauer-Klimbacher (1911-2000) életéről és termékeny művészetéről emlékezik meg a folyóirat.

A szokásos híryanagok, felhívások között szerepel beszámoló az első nemzetközi ifjúsági ex libris pályázatról, amit a FISAE égisze alatt az orosz könyvbarátok, ex libris gyűjtők, a moszkvai ex libris múzeum együtt írtak ki, fiatal művészek, diákok számára. 2011 áprilisában a Szentpétervári könyvvásáron állították ki a beérkezett darabokat. A felhívás sikeres volt, gazdagon illusztrált katalógus jelent meg róla.

KNIŽNÍ ZNAČKA 2/2011. A cseh ex libris folyóirat német nyelvű rézümője nyomán készült az ismertetés:

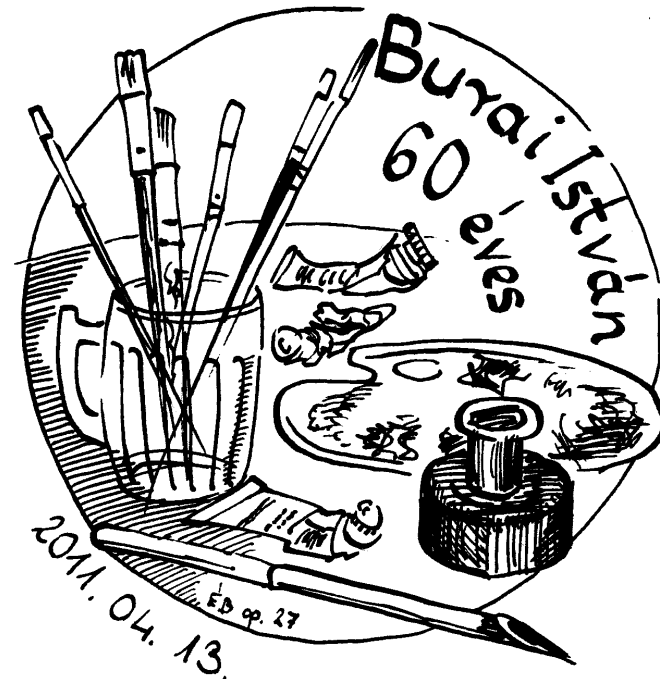
A több tartalmas, rövidebb írás közül az első Haně Čáповé (1956) grafikusnő művészetét méltatja, aki festő is, de egyaránt mestere a rajznak és a grafikai technikának.

A másik művésznő, akivel interjút olvashatunk, Lýdie Hladíková (1951); rajzai és ex librisei az interneten is elérhetők.

Ezt követően grafikusművészekről találunk rövidebb, hosszabb írásokat:

- Petr Kutek 1981 óta foglalkozik ex libriszel
- František Tichý (1896-1961) az egyik legjelentősebb modern cseh művész, jellegzetes ex libriseket is alkotott festői, grafikai életműve mellett. Grafikai életműve kiállítva a Galerie Benedikta Rejtában (Louny) látható.
- Vladimír Pechar (1931) nyolcvanesztendő; első ex librisét 1952-ben alkotta, intenzíven 1964 óta foglalkozik ex librisekkel.

Josef Čapek könyvművészetéről megjelent egy könyv angolul és cseh nyelven Alena Pomajzlová tollából. Ex librist ugyan nem tartalmaz, de összefoglalást nyújt – az alkotó saját írásával kiegészítve – a könyvcímlapokról, könyvdíszekről, illusztrációkról.

Éles Bulcsú grafikája, CAD, op. 27., 110×105

Kotaszek Helga: Koszorú, P1, 145×100

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft 2011/2. A német egyesület aktív gyűjtői és társasági életéből nyújt íze-
lített több cikk is: beszámolva a 2011-ben Herdecke-ben tar-
tott társasági napról. Illusztrációként a találkozó résztvevőiről
és a meghirdetett ex libris pályázat kisgrafikáiból láthatunk
válogatást.

Már most jelentkezési lapot mellékelnek a 2012-es évben
tervezett Grassau/Chiemgau-i találkozéhoz. A hazai és külföl-
di gyűjtőket, művészeket egyaránt vendégül látó találkozóra
legkésőbb 2012. március 1-ig vissza kell küldeni a német vagy
angol nyelvű nevezési lapokat.

Egy tárgy, a kalap ábrázolásáról írt érdekes cikket Heinz
Decker: kifejezetten kitűnő ízléssel kiválasztott 20-21. századi
ex libriseken keresztül mutatja be a sapka, kalap jelentéseit a
kisgrafikákon, a tárgyyszerű ábrázolástól a szürreális világig.

Különleges, geometrikus elemekből álló, komikus mada-
rak láthatók Annette Fritsch ex librisein, s életrajzával, alkotá-
saival éppúgy megismerkedhetünk, mint egy másik művész, a
Gisella Mott-Dreizler első ex libriseivel (angyal és ördög) és
pályájával. Ugyancsak ismertetik egy fiatal fehér-orosz mű-
vész, Szafia Piszkun életét és eddigi opus-listáját is.

A folyóirat második részében rengeteg információ szól a
gyűjtőknek katalógusokról, kiadványokról, a kiállítási hírekről
a személyes információkig. Ezek között olvashatunk Vermes
Júlia Művészkönyvek bűvöletében című budapesti kiállításá-
ról is, idézve a Die Budapester Zeitung értékelését.

Még egy magyar vonatkozás: Horváth Hermina és Antoon
Vermeylen leveléből értesülünk Antoon betegségéről, és a há-
zaspár eltökélt küzdelméről. Fényképet is láthatunk róluk.

Horváth Hilda

KÖNYVESPOLC

Gyermek ex librisek Szlovéniában

2011. február 17-én nyílt meg a **8. Nemzetközi Gyermek Ex libris Kiállítás**, melynek szervezői a Szlovén Ex Libris Egyesület és az Osnovna Šola Komenda Moste (Általános Iskola, Komenda) voltak. A pályázat kiírói hangsúlyozták a könyvjegy eredeti funkcióját, könyvvel való kapcsolódását, azaz a művészi attitűd mellett célul tűzték ki a gyermekekben a könyv szeretetének elmélyítését. Az ex libris valódi értelmét akkor nyeri el, ha elkészülve bekerül egy könyvbe, s ezzel jelöli a könyvbarát, bibliofil tulajdonost.

A pályázati kiírás értelmében a résztvevők életkora nem haladhatta meg a 15 évet. A benyújtás határideje 2010. december 22. volt, ekkorra 71 iskolából összesen 890 ex libris érkezett. Hat iskola nevezett külföldről, a következő országokból (és településekről): Finnország (Jaali), Magyarország (Tata, Hajdúszoboszló), Németország (Velburg), Törökország (Tekirdag). A többi induló a versenynek helyszínt adó Szlovénia iskoláiból (Brezovica, Celje, Col, Kamnik, Komenda stb.) került ki.

A beérkezett alkotások többsége linómetszéssel készült. A szakértő zsűri elnökéül **Prof. Dr. Rajko Pavlovec**, a Szlovén Ex libris Egyesület titkárárt kérték fel. A bírálók nehéz feladat előtt álltak, amikor megpróbálták a gyermekek szeretetét, értékeit sugárzó munkáit rangsorolni. Számos munka kiválónak bizonyult mind tartalmában, mind technikai kivitelezését tekintve.

A kiállítás rangját emelte az alkalomra megjelentetett „**8. Mednarodna Razstava Otroških Ekslibrisov**” c. katalógus, melynek első felében Ervin Kralj, a Szlovén Ex libris Egyesület elnöke, ill. **Rajko Pavlovec** zsűrielnök méltatja a pályázat, ill. az ex libris műfaj jelentőségét. Ezután következik a kiállításra bejutott, legszínvonalasabb munkákat benyújtó diákok felsorolása, iskolájuk, tanáruk megnevezésével. A katalógus ex libriseket bemutató, képes részében 65 fekete-fehér alkotás szerepel a legjobbak közül. A kiadvány külön értéke, hogy a beválogatott ex librisek gyermekien tiszta látásmódjukkal, egyszerű motívumvilágukkal betekintést nyújtanak a gyermek korosztály eredeti gondolkodásmódjába. Kedvelt motívumaik az ember- és állatábrázolás (bagoly, kutya, cica stb.), foglalkozások, hobbik bemutatása. Utóbbiak közül a sakk, a síelés, az úszás, a labdajátékok egyaránt szerepelnek.

Büszkék lehetünk arra, hogy a katalógusban három magyar pályázó: Giber Ádám, Hugl Péter és Kerti Kornélia Anna ex libriseivel is találkozhatunk. Mindannyian a tatai Vaszary Iskola növendékei.

A nemzetközi gyermek ex libris kiállítás sikeresnek bizonyult, bár a külföldi részvétel az előző évekhez képest némileg megcsappant. Ezért is fontos, hogy minél többen felfigyeljenek erre a rendezvényre, és ösztönözzék a fiatalabb korosztályt a részvételre, hangsúlyozva az ex libris készítésben rejlő kreativitást, és nem utolsósorban az ex libris és a könyvgyűjtés már kiveszőben levő összefonódását.

Vasné Tóth Kornélia

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület
internetes honlapja a
www.kisgrafika.hu
címen érhető el.

